

සෞඛ්‍යදායී දායාද කළ වටිනා සම්පත දුම්බර වනජෛන

වනස්කාන්ත දුම්බර වනජෛන

බාදහම විසින් මිලියන ගණනක් තිස්සේ වර්ධනය කොට මානව වර්ගයාට දායාද කොට පිරිනමා ඇති වටිනාම සම්පත වනුයේ වන සම්පත ය. ආදිවාසී ඉන්දියවරුන් විසින් මිහිකතගේ හම වශයෙනුත් ලෝ ප්‍රකට පර්සරවේදීන් විසින් මානව වර්ගයාගේ ජීව ප්‍රභවය වශයෙනුත් හඳුන්වා දී ඇති වනාන්තරය විසින් විවිධාකාරයෙන් මිනිස් වර්ගයාට ඉටු කරනු ලබන සේවය අදහසමාන ය. කෙසේ වුවද, මිනිසාගේ අනුවණකම නිසා මිනිසා විසින් එම වනාන්තර විනාශ කරනු ලැබ කාන්තාර බවට පත්වූ පසුව වනාන්තරයක වටිනාකම කෙතෙක්දැයි මෙනෙහි කර පසුතැවිලි වන්නට තවත් කාලයක් ඉතිරි නොවේ. මන්ද? ඒ වනවිටත් මිනිස් වර්ගයා විනාශයේ දෙරටුව අභියසට පැමිණ හමාර ය.

යු.පී.එස්. පතිරණ

මිනිසාගේ අනුවණකම නිසා විකිත් වික විනාශයට පත්වෙමින් පවතින ශ්‍රී ලංකාවේ පර්සර පද්ධති අතර එක් වැදගත් පර්සර පද්ධතියක් නැතහොත් දුම්බර වනජෛන ගැන සඳහන් කරන විට ඉහත වචන ස්වල්පය ද සටහන් කර තැබීම අත්‍යවශ්‍යයැයි සිතමි.

මහනුවර හා මාතලේ දිස්ත්‍රික්ක තුළ පැතිර පවතින දුම්බර වනජෛන සහිත කඳුවැටිය ශ්‍රී ලංකාවේ මධ්‍යම කඳුවැටියෙන් වෙන්ව පිහිටා ඇති අතර, එදෙස ඇත සිට බලන්නෙකුට පෙනී යන්නේ මීට මෙලවූ අතක ඇඟිලි දක්නට ලැබෙන ආකාරයට

දිවා කළ හිරු ආලෝකයත්, කඳුවල අඳුරු සෙවනැලිත් සුන්දර දසුනක් මවන මෙම කඳුවැටිය රාත්‍රී කාලයේ හිරුන්තරයෙන් මිහිදුමින් වැසී පවතින බැවින් 'දුමින් බරවුණු' යන අදහස දෙමින් දුම්බර කඳුවැටිය හමින් ද ප්‍රචලිත ය.

කඳු මුදුන් පහක් පිහිටා ඇති ආකාරය යි. එම නිසා මෙම කඳුවැටිය තකල්ස් කඳුවැටිය වශයෙන් ද ප්‍රසිද්ධියට පත්වී තිබේ.

දිවා කළ හිරු ආලෝකයත්, කඳුවල අඳුරු සෙවනැලිත් සුන්දර දසුනක් මවන මෙම කඳුවැටිය රාත්‍රී කාලයේ තිරන්තරයෙන් මිහිදුමින් වැසී පවතින බැවින් 'දුමින් බරවුණු' යන අදහස දෙමින් දුම්බර කඳුවැටිය

විය නමින් ද ප්‍රචලිත ය. බටහිර සිට ගිනිකොණ දිගට සැතපුම් 12 ක් පමණ දුරට පැතිරුණු ප්‍රධාන කඳු වැටියෙන් අහසට එසැවුණු කිරිගල්පොත ((අඩි 5403), නොමඬපානිය (අඩි 6248), තකල්ස් (අඩි 6112), කොබෝතිල්ලගල (අඩි 5098), දෝනඵගල (අඩි 5164) සහ ප්‍රධාන කඳුවැටියේ උතුරු කොටසින් ආරම්භ වී ඊසාන දිශාවට විහිදෙන කඵපහන (අඩි 5341), වමාරපුගල (අඩි 5150), ලකේගල (අඩි 4324), ලබුලැස්සපහන (අඩි 4901), ද දකුණු කොටසින් ආරම්භ වී ඊසාන දෙසට විහිදෙන දුම්බානගල (අඩි 5383), ගල්කුල (අඩි 3784), ඇතුලත් මුළු බිම් ප්‍රදේශය දල වශයෙන් වර්ග සැතපුම් 62 ක් පමණ ආවරණය වන බව පැවසේ.

මෙහි කඳුශීඛර ගැන සැලකිල්ලට ගැනීමේ ඉතා වැදගත් කරුණක් වනුයේ වර්ග කි.මී. 234 ක පමණ මුළු දුම්බර ප්‍රදේශය ගත්විට එහි අඩි 3000 කට වැඩි උසින් යුතු කඳු මුදුන් 35 කුත්, උස අඩි 4000 කට වැඩි කඳු මුදුන් 20 කුත්, අඩි 5000 කට වැඩි කඳු මුදුන් 14 කුත් අඩි 6000 කට වැඩි උසින් යුතු කඳු මුදුන් 2 කුත් අන්තර්ගත ප්‍රදේශයක් මෙහි හැර ශ්‍රී ලංකාවේ වෙනත් තැනකදී හමු නොවීම යි.

දුම්බර ප්‍රදේශය හා ඇඳුණු මිඵතාකඵා හා ජන ප්‍රවාද රැසක් ද වේ. වි. ශේෂ යෙත' ලකේගල, යකුත්ගේගල හා මිමුරේගම පිළිබඳව පවතින ජනප්‍රවාද ඉන් ප්‍රධාන තැනක් ගනී. බුදුන් වහන්සේ මහියංගනයට වැඩි ප්‍රඵම

ගමනේ දී මහියංගනයට ආසන්නයේ පිහිටි ලකේගල මත උත්ඵහන්සේගේ ශ්‍රී පාද ලාංඡනය පිහිටවූ බවට පැරැන්නෝ අදහති.

විජයාගමනයටත් පෙර ශ්‍රී ලංකාවේ යක්ෂ ගෝත්‍රික ආදිවාසීන් මිමුරේ විසූ බවට ද තවත් මතයකි. මෙහිදී ඉතා පැරැණි ගමක් ලෙස මිමුරේ ග්‍රාමය තවමත් ආරක්ෂාවී තිබීම විශේෂ ලක්ෂණයෙකි.

කෙසේවුවද දුම්බර කඳුවැටිය ආශ්‍රිත ප්‍රදේශය වඩාත් වැදගත් වනුයේ ශ්‍රී ලංකාවේ පිහිටි සුවිශේෂී පරිසර පද්ධතියක් වශයෙනුයි පැවසීම වරදක් නොවේ. විශේෂයෙන් තිරිතදිග මෝසම් සුළඟින් මෙන් ම ඊසානදිග මෝසම් සුළඟින්ද වර්ෂාව ලබන මෙම ප්‍රදේශය මහවැලි ප්‍රධාන ජලපෝෂක ප්‍රදේශයක් ද වේ. කඳුවැටියේ බටහිර බෑවුමෙන් ඇරඹෙන සුළඟගත්, නැගෙනහිරින් බෑවුමේ උතුරු කොටසින් ආරම්භ කෙරෙන කඵගගත්, නැගෙනහිර බෑවුමේ දකුණු කොටසින් පටන් ගන්නා හීන්

ගගත්, මීට අමතරව කුඩා අතුගංගා රාශියක් ද විවිධ ස්ථානවලදී මහවැලි ගගත් ඒ ආශ්‍රිත ජලාශයන් පෝෂණය කෙරෙති.

ශ්‍රී ලංකාවේ දක්නට ලැබෙන තෙත් සදහරිත වනාන්තර, වියලි සදහරිත වනාන්තර, මධ්‍යම කඳුකර වනාන්තර හා කඳුකර වනාන්තර යන සැමකක් ම දුම්බර පරිසර පද්ධතිය තුළ ඇතුළත් වී තිබීම විශේෂ ලක්ෂණයකි. මෙහි දක්නට ලැබෙන වෘක්ෂලතා වලින් සියයට 50 ක් පමණ ශ්‍රී ලංකාවට ආවේණික වූ ඒක දේශික ශාක ලෙස දැක් වේ. තකල්ස් කඳුවැටියේ පහත් ප්‍රදේශවල දැකිය හැකි පහත් වියලි අර්ධ සදහරිත වනාන්තර කලාපය තුළ ඇටඹ, කීන, පිහිඹිය, දුනුමිදෙල්ල, බල වැනි ශාක වර්ග ද කඵවර, බුරුන, මිල්ල වැනි වාණිජමය වටිනාකමක් සහිත ශාක ද හමු වේ. මෙම කඳුවැටියේ මධ්‍ය කඳුකර තෙත් සදහරිත වනාන්තර ගණයට අයත් ගල්මොර, මලබොඩ, තලන්, කටබෙඩ වැනි ශාක දැනටමත් එතසාල් වගාව කිසා විනාශ වෙමින් පවතී. ඉතා විශේෂිත ශාක සංයුතියක් දක්නට ලැබෙන කඳුවැටියේ මීටර් 150 සිට 1000 දක්වා උස් ප්‍රදේශවල මිල්ල, බල, යක මරන්, කැටිය යන ශාක විශේෂ හා පඳුරු ශාක වර්ග ද අඩංගු වේ. මීටර් 1300 කට වඩා උස් ප්‍රදේශවල කීන වර්ග හා මඩොල් වැනි ශාක වලින් සැදුණු කඳුකර තෙත් සදහරිත වනාන්තර ලක්ෂණ දැකිය හැකි අතර මීටර් 1000 කට ඉහළ සමහර ප්‍රදේශවල තැනින් තැන කඳුකර තෘණ භූමි ද

වේ. මාෂධිය වටිනාකමක් ද සහිත වනරාජ, සඳුරාජ, ඉරුරාජ, මහගැඩිය, කුඩාහැඩිය, බිංකොහොඹ වැනි පැළෑටි රැසක් ද මා වේවැල්, වේවැල්, තම්බොවු වැල් ආදී වැල් වර්ග ද දුම්බර වනපෙන තුළ හමු වේ. මීට අමතරව, ශ්‍රී ලංකාවට ආවේණික උඩවැඩියා වර්ග රාශියක් ද වේ.

දැනට වදවී යාමේ තර්ජනයට මුහුණ පා ඇති ශ්‍රී ලංකාවේ දිවියන්-

වැඩිවන ජනගහනයත්, දරිද්‍රතාවයත්, දේශපාලනික බලපෑමත් නිසා සුන්දර දුම්බර වනපෙන කොතෙක් කල් සුරැකී පවතිදැයි යන්න කාලය විසින් නිගමනය කරනු ඇත.

ගෙන් විශාල සංඛ්‍යාවකට දුම්බර වනපෙන තිජබිමකි. තව ද මිමින්නන්, වැලිමුවන්, ගෝනුන්, වල්ඌරන්, දඬුලේනන්, උණ හපුළුවන් හා දිය කඩිති ආශ්‍රිතව දිය බල්ලන් ද මෙහි වෙසෙති. දුම්බර වනපෙන තිජබිම කරගත් කුරුල්ල වර්ග අතර ශ්‍රී ලංකාවට ආවේණික කුරුල්ල විශේෂ 14 ක් මෙහිදී දැක බලා ගත හැකි බව වාර්තා වේ. එනම් වලි කුකුලා, හබන් කුකුලා, ලංකා කැහිබෙල්ලා, ගිරා මලිත්තා, ලංකා රත්තලල් කොට්ටෝරුවා, හිස දුඹුරු දෙමලිව්වා, අඳුරු තිල් මැසිමාරා, ලොයාර්ඩ්ගේ අළු ගිරවා, ලංකා රුසිරුවියා, ලංකා සිතැසියා, ලංකා හිස සුදු මසිතා, ලෝගේ පිලගෙඩි සුවික්කා, ලංකා සැලිහිණියා හා ලංකා පිතකන් කොණ්ඩියා ද වේ. මීට අමතරව විවිධ කාලවලදී සියයකට අධික සංචාරක කුරුළු විශේෂ ද තිරික්ෂණය කළ හැකි බව පැවසේ.

ශ්‍රී ලංකාවට ආවේණික හා වදවී-යාමේ තර්ජනයට මුහුණ පා ඇති මත්ස්‍ය විශේෂ 28 ක් පමණ ද මෙහි දිය කඩිති ආශ්‍රිතව වෙසෙන බව වාර්තා වී ඇති අතර, වදවීයාමේ තර්ජනයට මුහුණ පා ඇති මත්ස්‍ය විශේෂ 9 අතර ගල්පාඩියා, රත්පෙනියා හා මල්පෙනියා යන තකල්ස් ප්‍රදේශයට පමණක් ආවේණික මත්ස්‍ය විශේෂ 3 ක් ද ඇතුළත් වන බව කියැ වේ.

ගෙඹි වර්ග රැසකට ද තිජබිම වී ඇති තකල්ස් ප්‍රදේශය තුළ රළු ගල් පර මැඩියා තමින් හැඳින්වෙන තකල්ස් ප්‍රදේශයට පමණක් ආවේ-

ණික ගෙඹි වර්ගය ද හමුවේ. එසේම ශ්‍රී ලංකාවට ආවේණික කටුසු වර්ගයක් වන කුරු බෝදිලිමා ද තකල්ස් ප්‍රදේශයට පමණක් ආවේණික අංකටුස්සා ද සමග ශ්‍රී ලංකාවට ආවේණික පිණුම් කටුස්සා හා මූකලන් පලා කටුස්සා යන කටුසු විශේෂ 2 ක් ද මෙම පරිසර පද්ධතිය පොහොසත් කර තිබේ. මේ හැරුණු විට සමනලයන්, සලබයන් කෘමි වර්ග හා උරග විශේෂ රැසක් ද මෙහි වෙසෙන අතර ඉන් සමහරක් ශ්‍රී ලංකාවට ආවේණික විශේෂ බවට ද හඳුනා ගෙන තිබේ. ශ්‍රී

ලංකාවේ විශාල වශයෙන් එතසාල් වගාව සිදු කෙරෙනුයේ මෙම දුම්බර කඳුවැටිය ආශ්‍රිතව ය. මේ නිසාම එම සංවේදී පරිසර පද්ධතියට එල්ල වී ඇති තර්ජනය ද කිසියෙක් සුළුකොට තැකිය හැකි නොවේ. දුම්බර කඳුවැටිය ආශ්‍රිත වනාන්තර සංරක්ෂණය කිරීමේ වැදගත්කම දැනටමත් අවබෝධ කරගෙන ඇති හෙයින් ඒ පිලිබඳ සංරක්ෂණ ව්‍යාපෘති කිහිපයක් ම දියත් වී ඇති බව පෙනී යයි. ස්වභාවික සම්පත් සුරැකීමේ ජාත්‍යන්තර සංවිධානය (IUCN) තෝරවී-ඒයානු රජයේ ආධාර ඇතුව 1988 වර්ෂයේදී ආරම්භ කරන ලද දුම්බර කඳුවැටි සංරක්ෂණ ව්‍යාපෘතිය ඉන් ප්‍රධාන තැනක් ගනී. වැඩිවන ජනගහනයත්, දරිද්‍රතාවයත්, දේශපාලනික බලපෑමත් නිසා සුන්දර දුම්බර වනපෙන කොතෙක් කල් සුරැකී පවතිදැයි යන්න කාලය විසින් නිගමනය කරනු ඇත.

මේ අතර, විශේෂයෙන් පිටවල පහතට හා දුම්බර වනපෙනට ඇදී එන දේශීය සංචාරකයන්ගෙන් සිදු වන පරිසර හානි අවම කිරීම සඳහා දැනුවත් කිරීමේ වැඩ සටහන් මාලාවක් දියත් කිරීමට ශ්‍රී ලංකා සංචාරක මණ්ඩලය ද සැලසුම් කර තිබේ. මේ සඳහා මධ්‍යම පලාත් සංචාරක අමාත්‍යාංශය, පරිසර අධිකාරිය, වන සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව හා ප්‍රදේශයේ පාරිසරික සංවිධානවල ද සහභාගිත්වය හා සහයෝගය ද ලබා ගැනීමට අපේක්ෂා කෙරේ.

